

«I Orkla tror de visst lønnsomheten øker når sjefshodene ruller fortere. Nå har Stein Erik Hagen siste sjanse for å vise at han duger til mer enn å selge og prate»

Magne Lerø i sin kommentar på side 2

Et snilt gudsbilde

Begrepene offer og soning setter oss i kontakt med en religiøs begrepsverden som må fortone seg ytterst fremmed for den kulturen vi er en del av. (...) I morgenandaktene i NRK får vi ytterlige et eksempel på hvor vanskelig dette er. Jeg er nesten ikke i stand til å huske sist det var en andaktsholder som gjorde et

forsøk på å engasjere, forkynne eller trøste med en henvisning til Jesus offerdød på korset. Og det gjelder også teologer og forkynnere med et såkalt konservativt eller sentralkirkelig ståsted. Hva er det som er i ferd med å skje? På den ene siden kan det virke som om vi holder på å gå inn i et klima med skarpere teologiske fronter, og hvor noen fra den mer progressive siden har bestemt seg for å tale med mer tydelig røst. På den andre siden er det også slik at en

mer klassisk forkynnelse av Jesus og hans offerdød på korset hos mange konservative er i ferd med å bli erstattet av et snilt gudsbilde, kombinert med en utstrakt bruk av terapeutiske motiver i den konkrete utforming av forkynnelsen. Det handler om livsmestring, håp og livstro, men ikke så mye mer.

Les hele Eyvind Skeies innlegg i vårt nettforum, verdidebatt.no

Hvor er Gilbert og Fosse?

Reidar Holtet
● Drammen

SYRIA

Vi husker de to «modige» legene Gilbert og Fosse som reiste til Gaza under Israels forsvarskrig for å berette om Israels grusomhet mot palestinerne. At de som leger gjorde det leger er forpliktet til når mennesker trenger legehjelp, var vel og bra og helt naturlig når de først var til stede. Det var ikke særlig modig. De visste at Israel bestreber seg maksimalt på å unngå å skade sivile, selv når de opptrer som skjold for fienden. De visste at selv om de opererte på et sykehus etablert rett over palestinerne våpenlagre, så var de relativt trygge.

Hamas. Det var viktig for dem å stille seg solidarisk med Hamas som i årevis hadde skutt dødbringende raketter utelukkende mot sivile mål i Israel, særlig hvis de kunne bidra til å sverte Israel.

Men hvor er disse legene nå når sivile i Syria blir skutt? Det er fullstendig taust. I Syria drepes titusenvise av uskyldige sivile. Tør de ikke dra dit for å hjelpe, eller er det ikke opportunt å skildre lidelsene til de araberne som utsettes for massakre av sine egne? Jeg tror det er to svar.

Selektive. Det ene er at det er for farlig for dem, for de vil jo ikke ha å gjøre med angripere som bestreber seg på å unngå sivile tap slik som i Gaza, snarere tvert om. For det andre er ikke Israel «synderen» her, og da er det uten interesse for dem. De får jo ikke rakkert ned på jødene, men må ta seg av sårede arabere som er skutt av sine egne, og da er ikke Palestina-komiteen eller de nevnte leger interessert i lidelsene. Der er de store skylappene i veien.

Tar jeg feil? Antagelig ikke, dessverre. De er nok selektive og subjektive. Da er det ofte at hensikten helliger middelet. Det tjener dem og likesinnede til liten ære.

KRONIKK MINNESMERKER

SKRIBENTEN

Sjur Harby (1963) er kulturhistoriker og ansvarlig for seminarrekken Breidablikk – et nasjonalt forum for kulturarv.

KILDENE

Våre falne 1939-1945-IV. Utgitt av den norske stat i perioden 1949-1951. Oslo *Hamar katedralskole gjennom 100 år.* Henry O. Dørum 1976. Hamar

«Sammen med foreldrene og to andre søsken ble søstrene Markus arrestert under jødeforfølgelsene i 1942 og deportert til Auschwitz. De omkom begge i gasskammer 1. desember samme år»

Er symboladete monumenter en garanti mot likegyldighet og glemsel? Ikke nødvendigvis. Her er et eksempel fra en norsk skole, dagen før 8. mai.

Alt for Norge

Sjur Harby
● Arkeolog

Sier navnet Finn Arheim deg noe? Ikke det. Han kom opprinnelig fra Røra i Nord-Trøndelag, deltok i krigen 1940 og gikk senere inn i motstandsbevegelsen. Han var en tidligere elev ved Hamar katedralskole. 16. desember 1944 ble han arrestert og skutt under fangetransport. Finn Arheim etterlot seg kone og to barn.

Auschwitz. Hva med Arne Grønningsæter? Lyder det kjent? En evnerik kar fra Fjaler i Sogn og Fjordane, som etter eksamen artium ved den samme skolen reiste videre til Göteborgs Tekniska Institut. 15. april 1940 ble også han tatt til fange og skutt av tyskerne. Grønningsæter ble 24 år. Så var det søstrene Markus, Liv og Sylvia Annie, som ble hentet en vanlig skoledag. Også dette skjedde på Hamar katedralskole. Foreldrene deres hadde innvandret fra Litauen, og faren hadde slått seg opp som kjøpmann i Elverum hvor manufakturforretningen fremdeles eksisterer. Sammen med foreldrene og to andre søsken ble søstrene Markus arrestert under jødeforfølgelsene i 1942 og deportert til Auschwitz. De omkom begge i gasskammer 1. desember samme år. Skolebøkene skal ha blitt liggende oppslått igjen på pultene deres som tause vitner.

Møte med fortiden. Det var i 1955 at minnetavlen over

krigens ofre ble avduket. Hamar katedralskole, byens stolthet og monumentale læreanstalt, kunne dette året markere sitt 800-årsjubileum. Feiringen ble lagt til skoleårets avslutning 23. juni og inneholdt et omfattende program. Det startet med bekransning av graven til skolens legendariske rektor, Carl Willoch Ludvig Horn, på Hamar kirkegård klokken 08.15. Tre kvarter senere, klokken 09.00, hadde arrangementet forflyttet seg til Vestre Torg og skolens vestibyle som for anledningen var nyoppusset.

På grunn av plassen var høytideligheten reservert de falnes pårørende og ellers noen få innbudte. Årets studenter, med de kvinnelige kledd i hvitt, skal ha dannet en enkel, men verdig ramme omkring arrangementet. Selve minnetavlen var allerede montert på veggen og dekket av to norske flagg holdt av et par av skolens kvinnelige studenter. Da forsamlingen var fulltallig, startet rektor Einar Steen sin vel forberedte prolog: «Et jubileum – eller en minnefest – er alltid et møte med fortiden», begynte han. «Et jubileum – eller en minnehøytid – i en gammel institusjon er derfor alltid et møte med de døde.» Hans tale huskes som «overordentlig vakker».

23 enkeltkjebner. Det er denne minnetavlen Hamar katedralskole ikke lenger kan finne veggplass til. Den rommer 23 navn.

BILDET

Denne minnetavlen har Hamar katedralskole ikke lenger veggplass til. Den rommer 23 navn, navn påstøpt i bronse for at de aldri skulle glemmes, skriver Sjur Harby.

Foto: Sjur Harby

Eller retttere sagt 23 forskjellige historier om mennesker som hadde det til felles at de under siste krig var, eller en gang hadde vært, elever her, og ble drept under denne krigen. Det var enkeltkjebner som i en avgjørende stund satte livet til «av kjærlighet til vårt elskede land». Deres navn ble støpt i bronse og skulle aldri glemmes. I sin prolog lovet derfor rektor Steen på institusjonens vegne at minnetavlen skulle bli tatt hånd om med all den pietet den fortjente.

Hamar er en av landets middelalderbyer, og katedralskolen dateres offisielt til 1153, det året da kardinal og senere pave, engelskmannen Nicholas Breakspere, besøkte byen og opprettet Hamar bispedømme. Schola cathedralis hamarensis hadde ansvaret for utdannelse av prester

Flere tusen debatterer på Vårt Lands diskusjonssider på nettet. Debattantene oppretter sin egen blogg og publiserer sine innlegg selv. Du kan lese hva kjente, meningssterke personer framfører av meninger. Og du kan delta i debatten. Det gjør du ved å enkelt registrere deg på verdi**o**debatt.no. Du må delta med fullt navn. Dette sikrer en saklig og «renslig» debatt. Tjenesten er gratis.

- Kronikker sendes til debatt@vl.no
- Kronikker skal ha maksimal lengde på 6.000 tegn (inkludert mellomrom).
- Legg ved bilde av deg selv.
- Kronikkene skal ha informasjon om hvem skribenten er, temaet, hvilke kilder som er brukt og hvor en kan lese mer om temaet.
- Redaksjonen forbeholder

- seg rett til å forkorte.
- Innsendte manus blir ikke returnert.
- Vårt Land betinger seg retten til å arkivere og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form i avisas eget arkiv eller andre databaser Vårt Land har avtale med.
- Stoffet kan også gjøres tilgjengelig på avisas nettsider.

og eksisterte som skole helt til 1602. I 1876 gjenoppsto den under navnet Hamar offentlige skole for den høiere almenndannelse, og siden 1936 har navnet vært Hamar katedralskole. I 1970 flyttet lærestalten til nye lokaler utenfor byen, og den gamle skolebygningen ble revet under høylydte protester i 1974. Minnetavlen ble imidlertid, helt i tråd med rektor Steens løfter, monterert opp på nytt, godt synlig for skolens daværende og fremtidige elever.

Forsvant. Så kom 2008. Nok en gang var skolen på flyttefot. Denne gangen til et moderne anlegg i samme område. Åpne klasseromsløsninger resulterte i avisskriverier og debatter med en temperatur som er heller sjelden over Hedmarken. Og mens samtidskunst og smart design gjorde sitt inntog i det nye, men ubrukelige skolebygget, forsvant minnetavlen og rektorportrettene ned i bokmagasinet. Side om side med utrangerte møbler og kasserte skolebøker ble det 20.

århundres lokale skolehistorie stuert bort bak låste dører. Heller ikke institusjonens ellers så innholdsrike hjemmesider har viet denne historien noen plass.

«Det er for dem vi i dag har reist et æresminne, og det er deres navn vi har ønsket å bevare i en levende og lysende maning for slekter som ikke lenger kan ha i minnet det store manndrapet og det store heltemotet i krigens og okkupasjonsens år», avsluttet rektor Steen sin prolog før han overlot ordet til ekspedisjonssjef Einar Boyesen. Boyesen var den som skulle besørge den offisielle avdukingen. Selv hadde han mistet sønnen Einar, og talen ble derfor en ektefølt og hjertevarm hyllest til dem som hadde gitt sitt liv.

Visst er Hamar katedralskole på parti med fremtiden. I en utviklingsplan for skolen som ble vedtatt i Hedmark fylkeskommunes skoleutvalg 9. september 2011, heter det at Hamar katedralskole har en felles visjon som skal være gjennomgripende. «Vi deler mentale modeller og rydder i disse», heter det. «Vi

inspirerer til samhandling og kunnskapsdeling, vi har medarbeidere som trives og utvikles og vi utvikler og deler årsak og virkningsdimensjoner for å skape helhetsforståelse i vår organisasjon.»

22. juli. Landet rundt skal det reises minnesmerker for ofrene etter 22. juli. Monumenter som også vil målbare grunnleggende verdier i det norske samfunn. Verdier og kunnskap som skoleverket har en spesiell forpliktelse til å formidle videre. For som det heter i firebindsverket *Våre fælne 1939-45* som utkom i årene etter krigen: «Selv om tiden leger, selv om glemselen etter hvert ved å utviske enkelheter bringer et mildnende innslag av forsoning, skal minnet om det enkelte menneskes offerdød for Norge alltid holdes levende og varmt.» Utgiver var Den norske stat, og redaksjonskomiteens sammensetning understreket arbeidets nasjonale og samfunnsbyggende betydning.

Men disse ord er Hamar katedralskole uvedkommende.

Forvrengning av historien

Som venstreradikaler er jeg opptatt av palestinernes kår ut fra et sosialt engasjement. Men jeg blir lei meg over den historieforfalskning som pågår i radikale kretser.

Arnstein Vada
● Inndyr

ISRAEL

Jeg er også lei meg over den naive forenkling av komplekse problemer, der enkle løsninger ikke finnes i en fei. De som kjenner Midtøsten vet at enkle løsninger ikke finnes og at historien har mange sider.

Det er en grov forenkling når det blir sagt at palestinere ble fordrevet fra Israel i 1948. Israel er den eneste demokratiske stat i hele Midt-Østen, og spørsmålet er om det er slik at en del palestinere ble skremt til å rømme fra en usikkerhet som ble skapt av udemokratiske arabiske nabostater som ønsket den nye staten Israel slettet av kartet.

Boikott. I 1. mai-talen i Bodø sa en representant fra Palestina-komiteen at en skal boikotte israelske varer, og at det var verden som «ga palestinsk land til Israel». Jødene skulle altså etter å ha vært fordrevet fra eget land siden år 70, ikke ha lov til å vende tilbake, og det etter å ha mistet seks millioner i holocaust, skal en forstå den naive taleren fra Palestina-komiteen rett.

Jødene i 1948 måtte godta at deres hellige steder, som Klagemuren og Tempelpassen, ble liggende i Øst-Jerusalem, som tilhørte Jordan. Det var en tostatsløsning, noe som blir lite tatt fram i dag.

De palestinere som ble igjen i Israel, er i dag representert i Knesset. Spesielt byen Nasaret har og har hatt svært venstreorienterte i Knesset. Hverken Øst-Jerusalem eller store deler av Vestbredden ble påtvunget Israel. Hadde ikke araberstatene i 1967 gått inn for å utradere Israel, hadde kanskje

Israel måttet akseptere at deres hellige steder lå i et naboland den dag i dag. Det har ikke historikere eller statsvitere kunnskaper til å vurdere.

Verste fiende. Det vi kan si er at israelernes styrke etter 1967 er blitt deres verste fiende. Styrken blir brukt mot dem, mens de ble hyllet som David mot

«Jeg er venn av både palestinere og israelere, derfor kan jeg heller ikke svikte den ene part for ensidig å støtte den andre part»

Goliat i 1967. Dette glemmer de som i dag kommer med forenkla og naive teorier. Araberstatene har alltid sviktet palestinere. Ingen av dem vil ha dem som statsborgere, de skal være påskudd for å utradere staten Israel. De som ikke skjønner dette, driver historieforfalskning.

Hadde palestinere ikke flyktet til araberstater som sviktet dem, hadde de i dag vært statsborgere i demokratiet Israel. Denne sannheten må jeg som venstreradikaler akseptere.

Venn. Jeg er venn av både palestinere og israelere, derfor kan jeg heller ikke svikte den ene part for ensidig å støtte den andre part. Det finnes ikke enkle løsninger. Å boikotte israelske verdier er noe som kan sies av sofaradikaler som ikke skjønner hvor vanskelige problemstillingene i dette området er. Derfor foretrekker jeg «Terje Rød Larsen-metoden» for å finne den balansen en vitterlig må ha for å forstå og vinne tillit hos begge parter.